

Minoritetspolitiskt program

Innehållsförteckning

Minoritetspolitiskt program	1
1 Bakgrund och syfte	2
2 Inledning	2
Brister och möjligheter	2
3 Inriktning samisk förvaltningskommun	3
Inriktning rörande kartläggning	3
Inriktning rörande information och synliggörande	3
Inriktning rörande rätten att tala samiska med Strömsunds kommun	4
Inriktning rörande förskola och modersmålsträning	4
Inriktning rörande modersmålsundervisningen inom grundskola	4
Inriktning rörande modersmålsundervisningen inom gymnasieskolan	4
Inriktning rörande äldreomsorg	5
Inriktning rörande personalutveckling/utbildning	5
Inriktning rörande kultur och fritid	6
5. Uppföljning och återrapportering	6

1 Bakgrund och syfte

Riksdagen bekräftade samernas ställning som urfolk år 1977. I februari 2000 ratificerade Sverige både Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (Ramkonventionen) och Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (Minoritetsspråkskonventionen). I samband med Sveriges ratificering infördes minoritetspolitiken som ett politikområde inom den svenska statsbudgeten.

Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja minoritetsspråken så de hålls levande.

2 Inledning

Strömsunds kommun/Straejmien tjielte ingår från och med den 1 januari 2010 i förvaltningsområdet för det samiska språket. Lag (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ställer särskilda krav på förvaltningskommunerna i arbetet med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. Första januari 2019 stärktes minoritetslagstiftningen ytterligare.

Brister och möjligheter

Av propositionen Nationella minoriteter i Sverige (Prop.2008/2009:158) framgår att Sverige inte i tillräckligt hög grad har levt upp till sina folkrättsliga minoritetsåtaganden. I ett historiskt perspektiv har minoriteterna förtryckts och osynliggjorts. Regeringens slutsats är därför att det behövs ett medvetet arbete för att integrera ett minoritetsinriktat tankesätt i kommuners och myndigheters arbete med dessa grupper. Regeringen skriver vidare att utvecklingen av minoritetspolitiken är en fortlöpande process där insatserna för att stärka och skydda de nationella minoriteterna ska ingå som en naturlig del i samhällets åtaganden gentemot medborgarna. Innehållet i propositionen ligger till grund för Strömsund kommuns Minoritetspolitiskt program. Samtidigt är det av stort värde för kommunen att främja och utveckla det samiska språket, den samiska kulturen och de samiska näringarna av det skälet att den utgör en tillgång som berikar Strömsunds kommun. Upplevelse och turismindustrin är ett område där den samiska närvaron kan vara en resurs med goda utvecklingsmöjligheter.

3 Inriktning samisk förvaltningskommun

Samtidigt är det av stort värde för kommunen att främja och utveckla det samiska språket, den samiska kulturen och de samiska näringarna av det skälet att den utgör en tillgång som berikar Strömsunds kommun. Upplevelse och turismindustrin är ett område där den samiska närvaron kan vara en resurs med goda utvecklingsmöjligheter.

Den som tillhör en minoritetsgrupp ska känna sig väl bemött och respekterad vid kontakter med kommunen. Strömsunds kommun ska genom strukturerade och regelbundna samrådsformer ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och beakta deras synpunkter och behov i beslutsfattande.

Inriktning rörande kartläggning

Europarådet har i sin granskning av svensk minoritetspolitik påpekat att bristande statistik om Sveriges nationella minoriteter gör det svårare att följa upp Sveriges åtaganden i ramkonventionen och minoritets- språkkonventionen. Svenska myndigheter registrerar av integritetsskäl inte befolkningen, att införa en sådan registrering är heller inte aktuell, men för att kunna implementera minoritetsspråklagen behöver kommunen ha kunskap om minoritetssituationen i området. Av den anledningen är kartläggningen ett krav. Enligt förordningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:1299) ska varje kommun tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga behov som finns och åtgärder till stöd för språken. Lagen syftar till att skydda människors personliga integritet och att denna inte kränks när personuppgifter behandlas. Strömsunds kommun/Straejmien tjjelte har valt att benämna kartläggning med Språk- och kulturinventering.

Inriktning rörande information och synliggörande

Strömsunds kommun/Straejmien tjjelte ska när det behövs på ett lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter (SFS 2009:724 3 §) och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige (SFS 2009:724 4 §).

Samiska kulturen och samiska språk ska vara närvarande och synliggjort inom kommunen. Barns kultur ska främjas.

Skyltning på sydsamiska av kommunala fastigheter såsom förskoleverksamhet, äldreomsorg, skola, kommunhus och andra kommunala byggnader.

Vägmärken och vägskyltar som lokaliseringmärken ska finnas på sydsamiska.

Synliggöra samiska flaggan genom att flagga den samiska flaggan på Samefolkets dag.

Inriktning rörande rätten att tala samiska med Strömsunds kommun

Enskilda har rätt att använda samiska vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen i ärenden där den enskilde är part eller ställföreträdande part (SFS 2009:724 8-12 §), om den enskilde använder samiska i ett sådant ärende är myndigheten skyldig att ge ett muntligt svar på samma språk. Enskilda har rätt att få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering på samiska. Strömsunds kommun ska vara förberedd inför att muntligen eller skriftligen bemöta på minoritetsspråken.

Inriktning rörande förskola och modersmålsträning

Flerspråkighet ska ses som en styrka. Grunden för barns språkutveckling och den senare språkkompetensen och identiteten läggs i förskoleålder. Barn och unga är därför en nyckelgrupp i arbetet med att trygga samiskans ställning.

Inriktning rörande modersmålsundervisningen inom grundskola

Barn och unga med ett annat modersmål än svenska har enligt grundskoleförordningen rätt till modersmålsundervisning i grundskolan. För samiska gäller att undervisning ska ske om det bara finns en enda elev och även om språket inte används som det dagliga umgängesspråket i hemmet. Strömsunds kommun ska kunna erbjuda modersmålsundervisning till alla som tillhör en nationell minoritet. Föräldrar ska erbjudas information om modersmålsundervisning inom grundskola.

Inriktning rörande modersmålsundervisningen inom gymnasieskolan

Strömsunds kommun ska erbjuda modersmålsundervisning till alla flickor och pojkar som tillhör en nationell minoritet. För undervisning inom minoritetsspråk ska undervisning ske om det bara finns en enda elev. Inom gymnasieskolan krävs kunskaper i modersmålet för att eleven ska vara berättigad till undervisning. I gymnasieskolan kan modersmålsundervisning anordnas som individuellt val, utökat program eller som ersättning för andra språk, dock ej svenska och engelska. Föräldrar eller myndig elev ska erbjudas information rörande modersmålsundervisning inom gymnasieskolan.

Inriktning rörande äldreomsorg

De äldre är ofta de språk- och kulturbärarna samt värnare av traditioner. Det är viktigt att de äldre som kan tala samiska kan fortsätta att använda sitt språk. Det är även viktigt av den anledningen att det språk som man senast har lärt sig kan försvinna med åldern, medan däremot kunskaperna i modersmålet består.

De äldres välbefinnande påverkas också i hög grad av omgivningen. Om den vardagliga omgivningen inte förstår personen och dennes önskemål finns risk för isolering. Ett problem värt att uppmärksamma är att barnen/barnbarnen kan ha tappat färdigheten till sina föräldrars eller far- och morföräldrars språk. Då blir kommunikationen inte sådan att den kan säkerhetsställa den äldres behov att yttra sig och bli förstådd till fullo.

Enligt minoritetsspråklagen (SFS 2009:724 18 §) har samer i förvaltningskommunerna rätt att få hela eller väsentlig del av service och omvårdnad inom ramen för äldreomsorg av personal som behärskar samiska. Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet samt informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad. Detta regleras i § 18 a, b och c.

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) kapitel 5, § 6 föreskriver att kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om de äldre.

Strömsunds kommun ska erbjuda äldre inom särskilt boende och hemtjänst rätten att bemötas på sitt eget minoritetsspråk.

Strömsunds kommun håller sig väl informerad och har aktuell kännedom om anställdas språkkunskaper. Inköp av samisk litteratur till äldreomsorg sker vid behov.

Inriktning rörande personalutveckling/utbildning

Den 10 juni 2009 antog riksdagen regeringens proposition, Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna. I den betonas mycket starkt kommunernas skyldighet när det gäller att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. En grundförutsättning för att detta ska kunna ske är att ansvariga tjänstepersoner är tillräckligt insatta i minoritetslagstiftningen och att det i övrig förvaltning finns kunskap om Sveriges urbefolkning. Anställda inom kommunen ska informeras om minoritetslagstiftningen och minoriteternas kultur, historia samt språk samt delta i språk- och kulturinventering.

Inriktning rörande kultur och fritid

Kulturverksamhet fungerar ofta som en väg till ny kunskap och främjar dialog, inflytande och skapande. Eftersom språket är en bärare av kulturen är det viktigt att på olika sätt främja samiska kulturyttringar.

Språklagen (2009:600) anger att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och att de nationella minoriteterna även i övrigt ska ha möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Särskild vikt skall läggas vid barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Samernas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur skall främjas genom kulturinsatser.

5. Uppföljning och återrapportering

När det gäller kommunens arbete som helhet har Sametinget regeringens uppdrag att följa upp kommunens tillämpning av lagen (SFS 2009:1299, 3 §, 12 §). En standardiserad modell skall användas för alla förvaltningar. Strömsunds kommun/Straejmien tjjelte är skyldig att årligen rapportera till Sametinget (SFS 2009:724, 20 §). Detta minoritetspolitiska program ska följas upp och revideras av samisk samordnare samt samrådas med samiska samrådsgruppen och de tjänstepersoner som ingår i den arbetsgruppen.